УНИВЕРСИТЕТ
ПО АРХИТЕКТУРА
СТРОИТЕЛСТВО
И ГЕОДЕЗИЯ

бул. „Хр. Смирненски" № 1, София 1046, Р България
тел.: (02) 865-68-63; +359 886 60 24 55
e-mail: aceadm@uacg.bg; https://uacg.bg

УНИВЕРСИТЕТ
по Архитектура, Строителство и Геодезия
1046 София, бул. "Хр. Смирненски" №1
Регистрационен индекс и дата
720/14.09.2026

Образец № 11

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Д-р арх. Стела Ташева, ЛТУ, София,

за дисертацията на тема:

„АРХИТЕКТУРА НА ДОМОВЕТЕ ЗА РАДОСТНИ И ТРАУРНИ ГРАЖДАНСКИ РИТУАЛИ"

с автор ас. арх. Ирена Драгийчева,

докторант редовно обучение държавна поръчка за присъждане на образователната и научна степен „доктор" по професионално направление 5.7. „Архитектура, строителство и геодезия" и научна специалност „Архитектура на сградите, съоръжения, конструкции и детайли" към катедра «Обществени сгради» при АФ на УАСГ

Научен ръководител:
доц. д-р арх. Панайот Савов

1. Кратки биографични данни

Арх. Ирена Драгийчева завършва като магистър архитект през 2020 г. в АФ на УАСГ. Нейният проектантски стаж започва през 2017 г. като стажант, и в последствие като архитект в различни архитектурни направления и студиа до днешна дата.

В периода 2021 г.-2023, арх. Драгийчева извежда упражнения като хоноруван преподавател, а от 2024 г. – досега, тя е асистент към катедра „Обществени сгради".

Арх. Драгийчева е зачислена като докторант в редовна форма на обучение със Заповед на Ректора на УАСГ №133/25.02.2021 г. и отчислена с право на защита със Заповед на Ректора №63/01.02.2024 г. В периода 09.2023-01.2024 тя

изпълнява мобилност по програма Erasmus+, в Brno University of Technology, Department of Monument Care.

2. Общо описание на представените материали

Настоящата рецензията е съставена в изпълнение на Заповед на Ректора на УАСГ № 498/08.07.2026 г., и в съответствие с решенията на Научното жури.

Процедурните изисквания във връзка с представянето на дисертационната работа са спазени. Изискуемите съгласно ЗРАСБГ и ППЗРАС на УАСГ документи и данни са налични. Съдържанието на дисертацията пълно и коректно е отразено в приложения автореферат.

Общото описание на материалите включва:

- Дисертация – същинска част 115 стр., вкл. списък на фигурите и библиография.
- Приложение с обем 131 страници, разделено в 3 части, съдържащо каталог на теренно проучените домове за граждански ритуали, систематизирани по типология.
- Цитирани източници към дисертацията – 39, от които 16 на кирилица.
- Автореферат – 35 стр.;
- Публикации във връзка с темата на дисертацията – 2 бр., на български и английски език в академични издания с научно рецензиране.
- Участие с доклади в научната конференция DOCONF/2023 - FACING POST-SOCIALIST URBAN HERITAGE, Budapest University of Technology and Economics (BME)
- Спечелено финансиране на научни разработки за 2023 г., при ЦНИП при УАСГ.
- Спечелено финансиране в Национална програма „Млади учени и постдокторанти – 2" 10/2024.

3. Отражение на научните публикации на кандидата в литературата (известни цитирания)

Не са декларирани известни цитирания на докторанта.

4. Анализ на дисертационния труд

Дисертационната разработка на арх. Ирена Драгийчева е подробно структурирана. Тя включва увод, четири глави, заключение, библиография и каталожно приложение.

В уводната му част са определени проблемите, целите и задачите, основната теза, обектът, предметът, методите и обхватът на изследването, анализирани са неговата актуалност и необходимост, изяснени са очакваните резултати и приноси.

Първата глава проследява появата на домовете за граждански ритуали в България. В нея се обобщават формите и проявите на традиционните ритуали в страната, показват се идеологическите предпоставки за прилагането на гражданските им аналози, изяснява се ролята на християнския православен храм като първообраз на плановите решения и се предлага модел за оценка на ритуалното „насищане" на пространството. Считам, че връзката с православния храм в търсените планови решения във втората половина на XX век е правомерна предвид спецификата на българската история в периода.

Втора глава е посветена на сградите за траурни граждански ритуали. Проследява се тяхната пространствена организация, сградната морфология, разглеждат се намесите във времето след построяването им и се извежда функционален модел на изграждане.

В трета глава се изследват сградите за радостни граждански ритуали. Аналогично на втора глава в нея се разглежда морфологията на пространството и композицията, проучват се намесите във сградите извършвани във времето и се предлага функционален модел. Уместно са разкрити варианти за първоначално (нарочно) строителство на нови здания и комплекси, както или преустройство на съществуващи сгради, съобразно нуждите на обществото, региона и приетата традиция.

В четвърта глава, темата за гражданските ритуални пространства се поставя в международен контекст и при условия на религиозен и културен плурализъм. Анализират се паралели с подбрани примери на ритуални домове (нови и преустроени пространства) от Чехия и Словакия, които са утвърдени във втората половина на XX век. Проучват се и примери на мултирелигиозни пространства и неутрално заявени среди. Изведена е тяхна типология.

В изводите на четвърта глава е предложена Скала на прилагане на универсални пространствени принципи в съвременните ритуални сгради.

В заключението са синтезирани приносите на труда и посоките за бъдещи изследвания.

Приложението разкрива в табличен вид местоположението, плановите схеми, интериорните и екстериорните решения на сгради за граждански ритуали. Разгледаните примери наброяват 60, а тяхната систематизация също има приносен характер както във връзка с историята и теорията на българската архитектура, така и по отношение на градоустройствените, културологичните и социологическите изследвания.

5. Актуалност и оценка на дисертационния труд

В цялост представената ми дисертация е съвестно и качествено разработена. Тя е поставена изцяло в полето на архитектурознанието, като се фокусира върху плановите решения, сградната морфология, общото представяне и функционалните модели на разглежданите здания и комплекси. Изведените в резултат типологични зависимости и представените скали за оценка са приносни и значими във връзка с теорията и историята на българската архитектура.

Намирам труда за навременен и особено актуален днес предвид разнообразието от духовни и презентационни нужди на съвременното общество и техните архитектурни рефлексии. Същевременно подобно изследване е необходимо и предвид възможностите са различни степени на активна (осмислена или не) намеса в тези специфични и значими обществени пространства.

6. Приложимост на дисертационния труд

Приемам декларираните от докторантката научни, научно-приложни и приложни приноси. Намирам изведените класификации за удачни. За мен, предложените от арх. Драгийчева скали (и модели) на степента на интерпретация на православния храм, както и на прилагането на универсални

пространствени принципи са иновативни като методика на архитектурното изследване и в това направление също имат приносен характер.

Считам, че нейното проучване е полезно както за архитектурната колегия в цялост, така и за социално-административни експерти и организация, а и за изкушени читатели.

Дисертационната и разработка може да бъде от интерес и в обучението в областите на архитектурата и дизайна в обществените сгради и пространства.

7. Оценка на личния принос на кандидата

Личният принос на докторантката не буди съмнения. Той е явен и достатъчен. Минималните наукометрични показатели за присъждането на образователната и научна степен „доктор" по професионално направление 5.7 Архитектура, строителство и геодезия също са изпълнени.

8. Критични бележки

Следствие на актуалността на темата, както и на качеството на проведените изследвания, основната ми препоръка ми е да бъде увеличено публикуването на научни статии от докторантката в избраната от нея област - както на чужди езици, така и в реферирани и индексирани издания.

В допълнение, при възможно публикуване на изследването под формата на монография би било удачно присъединяването на основна част от изводите на четвърта глава към заключителната част на дисертацията, като акцент за тяхното значение. Подходящо би било и разширяването на библиографския списък с множество автори както от България, така и от чужбина, вкл. с философски, и културологични текстове, както и с трудовете и спомените на автори като Л. Шинков, Н. Николов, Л. Димитров и др.,свързани с историята на българската архитектура на XX век.

Бъдещи разработки по темата биха се обогатили съществено чрез съвместната работа с още експерти във връзка с ритуалното - културолози, етнографи и етнолози, както и с изкуствоведи, по отношение на религиозния прочит и художествения синтез.

Тези бележки обаче, в никакъв случай не омаловажават високите качества на разработката

9. Лични впечатления

Не познавам лично арх. Ирена Драгийчева, но имам благоприятни впечатления от нейната оперативност, както и качеството на представените за процедурата материали.

10. Заключение:

Имайки предвид гореизложеното, убедено предлагам на уважаемото жури да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор" по професионално направление 5.7 Архитектура, строителство и геодезия, научна специалност, специалност „Архитектура на сградите, съоръжения, конструкции и детайли" в катедра „Обществени сгради" при АФ на УАСГ, на ас. арх. Ирена Драгийчева за нейната дисертация „АРХИТЕКТУРА НА ДОМОВЕТЕ ЗА РАДОСТНИ И ТРАУРНИ ГРАЖДАНСКИ РИТУАЛИ".

8.09.2026 г.

Рецензент:

/проф. д-р арх. Стела Ташева/